

NGŨ LIỆU THAM KHẢO THỂ LOẠI THƠ HIỆN ĐẠI

1. Thư gửi mẹ

Thưa mẹ!

Con về với mẹ đây

Những ngọn gió thổi qua vườn cuối hạ

Lá xôn xao những cánh thư thăm

Chiến tranh đã tắt cuối con đường

Cau vẫn rụng vào những chiều thương nhớ

Bầy sẻ nâu đã bao mùa sinh nở

Con đã về, mẹ có thấy con không

Cỏ đã lên mầm trên những hố bom

Ôi Tổ quốc lại một lần đứng dậy

Gió thổi suốt bốn nghìn năm và mẹ

Nước mắt đầy trên những vết nhăn

Con đã về với mẹ, chiều nay

Mà mẹ không nhìn thấy

Con mèo thay con thức cùng với mẹ

Lặng im theo bóng mẹ lưng còng

Chiến tranh qua rồi và mãi mãi con tin

Con ngủ quên dưới cánh rừng lá bạc

Khi gió thổi là con tỉnh giấc

Theo đường gió con về ngắm mẹ sau lưng

Viên bi tròn vẫn lăn mãi qua sân

Cần câu cũ buông vào từng kỷ niệm

Cánh diều giấy trẻ con làng lại thả

Tiếng sáo trắng tìm đến ngõ nhà mình

Con đã về rón rén bước chân

Như thửa nhỏ để oà trong nức nở

Con đã về mẹ bớt ho mẹ nhé

Bông hoa đèn lại nở sáng trong đêm

Có tiếng gà gọi mẹ góc vườn xa

Con vẫn thế hò reo chùm khế ngọt

Cau lại trở mẹ ơi cau sẽ bỏ

Trong con mê tiếng trẻ nói vang nhà

*Chiến tranh qua rồi và mãi mãi con tin
Con không chết, con chỉ không lớn nữa
Và con sống suốt đời mười tám tuổi
Như buổi chiều chào mẹ con đi*

*Con đã vào đến bếp nhà ta
Ngồi bên mẹ xoè tay hơ trước lửa
Niêu tép mẹ kho suốt đời không thể nguội
Cơm đang cười mẹ có thấy con không*

*Đũa vẫn so thừa cả những bữa cơm đông
Cánh cửa cũ chân chừ đêm gió lạ
Mẹ ơi mẹ, mẹ đừng ngồi khuya quá
Mẹ đừng ngồi vắn tóc mãi trong đêm*

*Những quả khế vàng rụng kín cả mùa thu
Mẹ thêu áo buổi chiều ra quét ngõ
Chim khách kêu rung từng chân tóc mẹ
Con đã về mẹ có bớt ho đêm*

*Con đã về trong tiếng sấm tháng Tư
Hoa gạo đỏ con cười trong tiếng gió
Con đã về trong mùa gặt hái
Cơm mới thơm như con đứng cười thắm*

*Con đã về lửa tí tách trong rom
Soi mặt mẹ tự hào và thương nhớ
Con đã về khi làng vui đón Tết
Hoa đào xoè những chùm môi thơm*

*Chiến tranh qua rồi và mãi mãi mẹ ơi
Đồng đội con trở về với thư con viết dở
Ôi lá thư chỉ một câu gọi mẹ
Là lá thư dài nhất ở trên đời*

(Nguyễn Quang Thiều, Nguồn: <https://www.thivien.net>)

* Chú thích:

- Nguyễn Quang Thiều là nhà thơ, nhà văn, kịch tác gia, và dịch giả, sinh ngày 13/2/1957 tại Hà Tây, hiện sống ở Hà Đông. Ông đã đoạt nhiều giải thưởng văn học ở Việt Nam.
- *Thư gửi mẹ* được trích từ Chương 3: *Trở về (Lời một người lính đã hi sinh)*, in trong tập *Những người lính của làng* (1996)

2.

Lời hát đêm ra trận

*Lạo xạo hoàng hôn xẽng cuốc mở đường vào
Gâu va thành giếng nói lời trong và mát
Hoa xoan nói những lời trong bài hát,
Chẳng bao giờ rõ tên.*

*Hồi hộp là lời giọt sương đêm
Khấp khểnh tiếng chân trâu lời ngỗ nhỏ
Lời lạ lắm hoa Bưởi nào vừa nở
Đến dịu hiền lời cày cuốc ngoài kia.*

*Lời phùng phùng ngọn lửa kể chuyện khuya
Mới tháng bốn lời Đào còn chua chát
Phải đến tháng năm cơ! Lời mới ngọt môi người
Lách chách chân chim lời vui của mây trời.*

*Bàn tay gỡ bom và chơi nhạc của anh ơi
Khi vượt lên lời mận nồng cỏ dại,
Có nghe lời người con gái với chàng trai
Hẹn hò nhau trước giờ ra trận
Súng chạm lưỡi lê, nói nhiều lời căm giận...*

*Sắp đến ngày mai! Náo nức ngày mai
Đất nước, mẹ cha và tình anh em ta nữa
Tất cả nghe không khi quê mình thấp lửa
Những nhạc sĩ vô tình - cứ hát - suốt cả đêm
Chiến công dấy lên từ lời hát không tên.*

(Hoàng Nhuận Cầm, Nguồn: <https://www.thivien.net>)

* Chú thích:

- Hoàng Nhuận Cầm (1952-2021) sinh tại Hà Nội.
- Nhiều bài thơ của Hoàng Nhuận Cầm mà phần lớn là thơ tình các được bạn đọc trẻ tuổi, đặc biệt là học sinh, sinh viên yêu thích vì nó gắn với những kỷ niệm của tuổi trẻ, tình yêu với một giọng thơ trẻ trung, sôi nổi. Ngoài thơ, ông còn sáng tác kịch bản phim và đã từng tham gia đóng phim.

3.

Nhớ một bóng núi

*“Bao giờ trở lại đồng Bương Cấn
Về núi Sài Sơn ngó lúa vàng
Sông Đáy chậm nguồn qua phủ Quốc
Sáo diều khuya khoắt thổi đêm trăng”.*

*Ngày ấy ra đi người hẹn núi
Bây giờ Đất Nước đã hồi xuân
Ba mươi năm chẵn bao mùa lúa
Vẫn ngọt ngào thơm nắng chuyển vần*

*Vẫn sáng vàng trắng ru tiếng sáo
Điều khuya trầm bổng giọng quê hương
Đất đá ong trong lòng giếng mát
Ôi Sơn Tây, Sài Sơn yêu thương!*

*Sài Sơn kháng chiến mùa đông ấy
Đón Bác dừng chân, cuộc đánh dài
Mở những trang sau rừng Việt Bắc
- Buổi đầu kháng chiến Bác qua đây*

*Hoàng Xá, vệ binh giấy mới phát
Ngựa nào hí lồng gió bờ tre
Tổng chỉ huy vào xin lệnh mới
Đầu năm súng vọng thủ đô về*

*Ôi những xe bò ắp bánh chưng
Quân ta năm mới buổi lên đường!
Dân đến liên hoan chiều lửa trại
Đôi mắt Sài Sơn sao vấn vương?*

*Ba chục năm tròn, hai cuộc thắng
Trăng nay điều lại sáo lưng trời
Sài Sơn núi soi nương sáng
Đồng ta Bương Cấn lại xanh tươi*

*Mãi mãi xanh tươi nguồn Đáy chậm
Ngô khoai dâu mía dặt đôi bờ
Quê hương trường cửu cùng Non Nước
Ba chục năm trời vẹn ý thơ*

8-7-1976

(Quang Dũng, Nguồn: <https://www.thivien.net>)

* Chú thích:

- Quang Dũng (1921-1988), sinh tại làng Phượng Trì, huyện Đan Phượng, tỉnh Sơn Tây (nay thuộc Hà Nội).
- Quang Dũng đi nhiều, viết nhiều, vừa cầm súng, vừa cầm bút. Từ cuộc sống riêng đến tác phẩm của ông biểu hiện một cá tính, một phong cách nghệ, sĩ độc đáo. Ông làm thơ, viết văn

xuôi, vẽ tranh, làm nhạc, trong lĩnh vực nào cũng có những thành tựu đáng kể. Nhiều tác phẩm của ông được dịch và xuất bản ở nước ngoài. Quang Dũng là người rất hiền từ, chan chứa tình người như đã thể hiện qua những bài thơ vừa hào hùng, vừa lãng mạn của ông.
- Bài thơ in trong tập *Mây đầu ô* (1986).

4.

Nhớ

*Ngôi sao nhớ ai mà sao lấp lánh
Soi sáng đường chiến sĩ giữa đèo mây
Ngọn lửa nhớ ai mà hồng đêm lạnh
Sưởi ấm lòng chiến sĩ dưới ngàn cây*

*Anh yêu em như anh yêu đất nước
Vất vả đau thương tươi thắm vô ngần
Anh nhớ em mỗi bước đường anh bước
Mỗi tối anh nằm mỗi miếng anh ăn*

*Ngôi sao trong đêm không bao giờ tắt
Chúng ta yêu nhau chiến đấu suốt đời
Ngọn lửa trong rừng bập bùng đỏ rực
Chúng ta yêu nhau kiêu hãnh làm người*

1954

(Nguyễn Đình Thi, Nguồn: <https://www.thivien.net>)

* Chú thích:

Nguyễn Đình Thi (1924-2003) là một nhà văn, nhà thơ, nhà phê bình văn học và nhạc sĩ Việt Nam thời hiện đại, được tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học Nghệ thuật đợt I năm 1996.

5.

Đợi mưa trên đảo Sinh Tồn

*Chúng tôi ngồi trên đảo Sinh Tồn
Bóng đen sẫm như gốc cây khô cháy
Mắt dăm dăm nhìn về nơi ấy
Nơi cơn mưa thăm thẳm xa khơi
Ánh chớp xanh lấp loáng phía chân trời...*

*Òi ước gì được thấy mưa rơi
Mặt chúng tôi ngửa lên như đất
Những màu mây sẽ thôi không héo quắt
Đá san hô sẽ nảy cỏ xanh lên
Đảo xa khơi sẽ hóa đất liền
Chúng tôi không cạo đầu, để tóc lên như cỏ
Rồi khao nhau*

Bữa tiệc linh đình bày toàn nước ngọt
Ôi ước gì được thấy mưa rơi
Con mưa lớn vẫn rập rình ngoài biển
Ánh chớp xanh vẫn lấp loáng phía chân trời...
Ôi ước gì được thấy mưa rơi
Chúng tôi sẽ trụi trần, nhảy chơi chơi trên mặt cát
Giữa giữa tôi bờ trên mặt cát
Như con cá rô rạch nước đón mưa rào
Úp miệng vào tay, chúng tôi sẽ cùng gào
Như ếch nhái uôm uôm khắp đảo
Mưa đi! Mưa đi! Mưa cho táo bạo
Mưa như chưa bao giờ mưa, sấm sét ùng ùng
Nhưng làm sao mưa cứ ngại ngần
Chập chờn bay phía xa khơi...

Chúng tôi ngồi ôm súng đợi mưa rơi
Lòng thắc thỏm niềm vui không nói hết
Mưa đi! Mưa đi! Mưa cho mãnh liệt
Mưa lèm nhèm, chúng tôi chẳng thích đâu
Nhưng không có mưa rào thì cứ mưa ngâu
Hay mưa bụi... mưa li ti... cũng được
Mặt chúng tôi ngửa lên hứng nước
Một giọt nhỏ thôi, cát cũng dụi đi nhiều
Ôi hòn đảo Sinh Tồn, hòn đảo thân yêu
Dẫu chẳng có mưa, chúng tôi vẫn sinh tồn trên mặt đảo
Đảo vẫn sinh tồn trên đại dương đầy gió bão
Chúng tôi như hòn đá ngàn năm, trong đập nhịp tim người
Như đá vững bền, như đá tốt tươi...

Mưa vẫn dăng màn lộng lẫy phía xa khơi
Mưa yếu điệu như một nàng công chúa
Dù mưa chẳng bao giờ đến nữa
Thì xin cứ hiện lên thăm thăm cuối chân trời
Để bao giờ cánh lính chúng tôi
Cũng có một niềm vui đón đợi...

Đảo Sinh Tồn, quần đảo Trường Sa

Mùa khô 1981

(Trần Đăng Khoa, Nguồn: <https://www.thivien.net>)

* Chú thích:

- Trần Đăng Khoa sinh ngày 26/4/1958 tại thôn Điền Trì, xã Quốc Tuấn, huyện Nam Thanh, Hải Dương, hiện ở Hà Nội. Ông không chỉ là một nhà thơ nổi bật của Việt Nam, mà còn là một

trong những tác giả tiêu biểu đương đại trước năm 1975. Với nét riêng độc đáo, ông đã góp phần làm cho văn chương Việt Nam thêm phong phú và đa dạng hơn.

- Những tác phẩm của Trần Đăng Khoa thường mang đến cái nhìn bao quát về cuộc sống và tình huống xã hội. Từ những chất liệu đơn giản như những cánh hoa, những chiếc lá hay những bông trà, ông đã tạo nên những tác phẩm thơ đầy tinh tế, sắc sảo và đầy cảm xúc. Những sự vật quen thuộc xung quanh đời sống hàng ngày, được ông dệt lại thành những câu thơ đầy ý nghĩa, thể hiện một cách rõ nét tâm trạng của con người đương đại.

6.

Những câu thơ viết đợi mặt trời

Nửa đêm thức không làm sao ngủ lại

Đốt lửa lên, chỉ nhớ mặt trời thôi

Con gió thoảng như bàn tay của bạn,

Hơ vơi vàng trên ngọn lửa cùng tôi.

Nhà tôi nằm bên bờ cát loi thôi

Kỷ niệm thối u u trong vỏ ốc

Bạn nhật vớ sò bống quây quần trong phút chốc

Đêm trong rừng dự cảm lắm bạn ơi.

Thức lại quanh tôi những chuyện cổ xa xôi

Tà áo xanh đung đưa trong quả thị

Nghe lập cập ngựa My Châu - Trọng Thủy

Đầu voi chín ngà... và ngựa chín hồng mao

Cuối cánh rừng, rơi xuống mấy ngôi sao

Ngày mai ở đây sẽ bay lên tiếng hát

Chung quanh đây nhiều hố bom rách nát

Chung quanh đây nhiều chồi non dịu mát

Sẽ là nơi tôi thức đợi mặt trời.

Sẽ là nơi tôi hát và đánh giặc

Đồng đội ơi! Thương mến đến không cùng

Con suối hát những điều tôi chưa hát

Mưa rơi đều, tiếng rất nhỏ và rung.

Đêm tôi thức bên lửa và bên súng

Sáng cửa rừng, bạn dậy sưởi cùng tôi

Đêm không ngủ là đêm nhiều mơ ước,

Là đêm nhiều dự cảm tới ngày mai...

Trường Sơn, 1972

(Hoàng Nhuận Cầm, nguồn: <http://www.thivien.net>)

* Chú thích:

- Hoàng Nhuận Cầm (1952–2021) là một trong những nhà thơ tiêu biểu của Việt Nam thời kỳ kháng chiến chống Mỹ và thời kỳ đổi mới. Ông không chỉ là một nhà thơ mà còn là biên kịch điện ảnh tài năng.
- Hoàng Nhuận Cầm được biết đến với phong cách thơ lãng mạn, giàu cảm xúc, pha lẫn nét trữ tình sâu lắng và chất triết lý. Ông thường viết về tuổi trẻ, tình yêu, chiến tranh và những khát vọng sống mãnh liệt. Một số tác phẩm tiêu biểu của ông bao gồm: *Xúc xắc mùa thu*, *Chiếc lá buổi đầu tiên*, và các bài thơ khác mang đậm dấu ấn thời đại và tâm hồn ông.
- *Những câu thơ viết đời mặt trời* là một trong những tác phẩm nổi bật của Hoàng Nhuận Cầm. Bài thơ thể hiện sâu sắc khát vọng sống, niềm tin vào tương lai và ánh sáng, cũng như tình yêu cuộc đời mãnh liệt của tác giả.

7.

Tuổi thơ

*Tuổi thơ tôi bắt ngát cánh đồng
cỏ và lúa, và hoa hoang quả dại
vỏ ốc trắng những luống cày phơi ải
bờ ruộng bùn lấm tẩm dấu chân cua*

*Tuổi thơ tôi trắng muốt cánh cò
con sáo mỏ vàng, con chào mào đỏ đít
con chim trả bắn mũi tên xanh biếc
con chích choè đánh thức buổi ban mai*

*Tuổi thơ tôi cứ ngỡ mất đi rồi
năm tháng trôi qua không bao giờ chảy lại
cái năm tháng mong manh mà vững chãi
con dấu đất đai tươi rói mãi đây này*

*Người ở rừng mang vết suối vết cây
người mạn bể có chút sóng chút gió
người thành thị mang nét đường nét phố
như tôi mang dấu ruộng dấu vườn*

*Con dấu chìm chạm tro ở trong xương
thời thơ ấu không thể nào đánh đổi
trọn kiếp người ta chấp chờn nguồn cội
có một miền quê trong đi đứng nói cười.*

*Tuổi thơ nào cũng sẽ hiện ra thôi
dầu chúng ta cứ việc già nua tắt
xin thương mến đến tận cùng chân thật*

những miền quê gương mặt bạn bè

(Nguyễn Duy, *Ánh trăng*, NXB Tác phẩm mới, 1984)

* Chú thích:

- **Nguyễn Duy** là một trong những nhà thơ tiêu biểu của văn học Việt Nam hiện đại. Ông sinh ngày 7 tháng 8 năm 1948 tại huyện Đông Sơn, tỉnh Thanh Hóa. Với phong cách thơ giản dị, mộc mạc nhưng sâu sắc và đầy tính triết lý, Nguyễn Duy đã khẳng định vị trí của mình trong nền thi ca Việt Nam.
- *Tuổi thơ* là một trong những bài thơ tiêu biểu của Nguyễn Duy, thể hiện sự hoài niệm về tuổi thơ bình dị nhưng đầy ý nghĩa. Tác phẩm gợi lên hình ảnh quê hương, những kỷ niệm trong sáng của tuổi nhỏ và những giá trị truyền thống đẹp đẽ.